

Nezlobte se, vy neexistujete

Rozhovor s kapelníkem
rockové skupiny
The Plastic People
of the Universe Milanem
„Mejlou“ Hlavsou
o jeho anabázi s StB

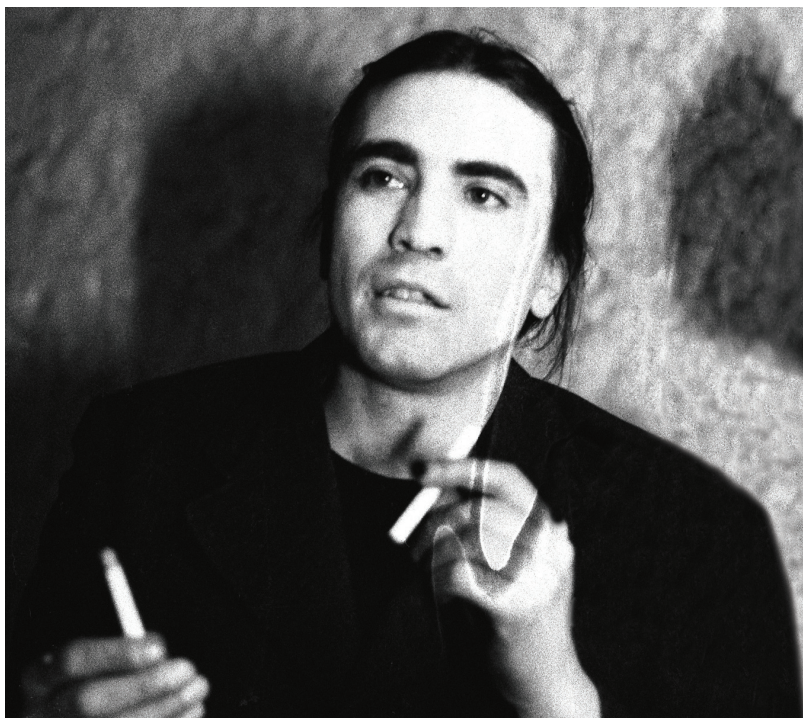
PETR PLACÁK

Mejlo, tvé jméno se objevilo v databázi agentů Státní bezpečnosti. Co k tomu můžeš říct?

Mě by spíš překvapilo, kdybych tam nebyl, ale můžu k tomu říct jediné, že jsem jim nikdy žádnou spolupráci nepodepsal. A pokud existuje vázací akt s mým podpisem, tak je to podvrh. Mně to je celkem jedno, ale ujišťuju tě, že můj podpis neexistuje na žádném vázacím aktu. Co si o tom myslím, že tam vůbec jsem? To je velice jednoduchá věc: měli mě v péči třináct let a devět let se mi snažili spolupráci vnutit.

Před časem jsi říkal, že jsi jim podepsal nějaký papír a že vlastně nevíš, co to bylo.

Tuhle historku jsem vyprávěl Honzovi Brabcovi jako ilustraci na nějakém večírku, kde jsem mu říkal, že se člověk v podstatě může stát agentem, může jim podepsat cokoli z nevědomosti nebo z neznalosti. Ilustroval jsem to na svém příkladu z devětašedesátého nebo sedmdesátého roku, kdy jsem bydlel na Letné u holky, s kterou jsem chodil. Do toho bytu docházela taková parta a jeden z ní vykradl místní automat na Letné. Takže oni nás samozřejmě jali, jednoho po druhém, a po výsledku na kriminálce mně dal policajt nějaký papír, abych to podepsal. Já si to přečetl, bylo to napsané na stroji, nebyl to žádný formulář, a stálo tam, že jsem si vědom toho, že jakýkoliv trestný čin musím ohlásit, že je to moje občanská povinnost. Já to

Mejla Hlavsa v roce 1979

Foto: Ondřej Němec

podepsal a šel jsem. Pak jsem to večer vyprávěl v hospodě, kde se sdělovaly dojmy, a myslím, že Magor nebo kdo mi říkal: *Víš, co jsi udělal, ty vole, tys jim podepsal spolupráci!* Já se zhrozil, druhý den jsem tam namakal, čekal jsem tam na toho poldu a říkal mu: *Nezlobte se, vy jste na mě udělal trošku takový podraz, vy jste mě nechal podepsat spolupráci? Přišel jsem vám říct, že to nepřichází v úvahu!* On se rozčílil a já mu řekl, ať to roztrhá a hodí do koše. On na to: *Jednou toho budete litovat.* Teď toho samozřejmě lituju, protože tahle příhoda se dostala do nějakých souvislostí. Ale já jsem to spíš vyprávěl Honzovi jako ilustraci, jak člověk může do věci zapadnout.

Archiváři, co mají vnitřácké databáze na starosti, se ještě nesetkali s případem nějakého podvrhu – kdo byl zapsaný jako agent, musel podepsat vázací akt.

Ty jsi ho viděl? Neviděl. Já v tom teď podniknu nějaký kroky. Byl jsem za advokátem, požádám o lustraci a v případě, že bude pozitivní, se odvolám ke komisi a předpokládám, že tam budou ty estébáci předvolaní taky a musím spoléhat na to, že kápnou božskou, že já jsem jim nikdy žádný vázací akt nepodepsal. Mám z toho takový sklíčený pocit, protože kdybych to udělal, tak bych sklapnul a řekl bych: *Vím, co jsem udělal a co jsem neudělal.*

Když se podíváš do minulosti, s těmi styky s StB, myslíš si, že měli důvod tě tam jen tak zapsat? Já si osobně myslím, že jsi s nimi měl nějakou dohodu ohledně hraní nehraní Plastiků...

Neměl jsem s nimi žádnou dohodu. Já ti řeknu krátkou historii těch třinácti let, kdy jsem byl pod jejich dohledem, od toho roku 1976, kdy byl proces s Plasti-

ky, pak vazba a kdy se rozhodli, že zničí Plasty tím, že mě a Vrátu [Brabence] vyštvoval ven. Nejdřív jsem je nechával v naději, že si žádost o vystěhování podám taky a pojedu, a pak jsem jim někdy v osmdesátém roce řekl, že ne, že nikam nejedu – kategoricky. Oni okamžitě obrátili a nastoupili na mě velice tvrdě s tím, že mě donutí ke spolupráci. A snažili se o to v podstatě až do roku 1989. V začátku to bylo vostrý. Já to nehodlám popisovat, to nemá smysl, ty víš, co uměli a co neuměli. Ale nikdy jsem s nimi žádnou dohodu v tom smyslu, že bychom mohli hrát nebo nemohli, neudělal. Potom když vznikla Půlnoc, to se můžeš zeptat Pepy [Janíčka], to byl šrumec, co vyváděli na Chmelnici. Oni pochopitelně věděli, že se s nimi bavím o určitých věcech, že s nimi jedním slušně, že prostě nejsem žádné trvrďák, abych je vyhodil, když si pro mě přijdou a dají mi předvolánku. Za těch třináct let ty lidi poznáš, oni poznají tebe a vědí, co si na tebe můžou dovolit. Jestli tohle byla jejich poslední pomsta, jak mě dostat na lopatky, že mě zařadili do svazku agentů, tak s tímhle já už prostě absolutně nehnu. Záleží jenom na nich, já ani nevím, jak se ti policajti jmenovali.

Já si vzpomínám, že když jsem s vámi hrál, byl jsi zásadně proti tomu, abychom někde vystoupili. To nebylo dílo StB?

Počkej, jak nikde?

Udělal koncert, v nějaký stodole nebo tak...

My jsme udělali poslední koncert v Kerharticích, které pár dní nato lehly popelem, a myslím, že to nebyl jenom můj nápad, že jsme se rozhodli dál nevystupovat a neriskovat, že někdo další přijde o střechu nad hlavou. Já jsem jim třeba podepsal nějakou výstrahu – potom, co vyšla *Půlnoční myš*, nebo *Koně*, to už si nejsem jistý. Hned jak se někde z Hlasu Ameriky doslechli, že vyšla další deska Plastiků, tak si pro mě přijeli, v noci, od táhli mě někde na Spořilov, kam mě nesmyslně vozili na nějakou místní

policii, tam jsem čekal do devíti hodin do rána, než přijel nějaký major a dal mi prokurátorskou výstrahu, že pokud vyjde další deska, vystavuju se stíhání pro trestný čin poškozování zájmů republiky v zahraničí. Já jim to s klidem podepsal, protože jsem věděl, že další deska zase vyjde, že jim to je hovno platný. Strach jsem z nich měl, pochopitelně.

Co ta změna názvu kapely?

Podívej se, to bylo po tom nepodařeném Rockfestu v únoru 1987, kdy nám hraní v poslední chvíli zamázli. My jsme to šli z Lucerny někam zapít, seděli jsme zkroušený u stolu a zazněla tam myšlenka, že bychom mohli udělat vystoupení pod jiným názvem. Nebyla to moje myšlenka, byl to kolektivní nápad. Ostatní pak od toho couvli, já byl ale tvrdohlavě pro to, aby se to udělalo. Chtěl jsem, aby kapela vystoupila třeba i pod jiným jménem. Kába s Pepou a s Honzou Brabcem byli proti tomu, že budou hrát jenom jako Plastici, a pak došlo k rozpadu – Honza měl svoji kapelu a já si začal dělat taky svoji kapelu, po roce už to dohromady dát nešlo. Ale pokud bys hledal souvislosti s těma hádkama kolem názvu s možností

hraní Půlnoci, je to úplně vedle – na tohle téma s nimi nikdy nepadlo slovo.

Půlnoc mohla jet do Ameriky už před 17. listopadem...

To je taky trošku omyl, pozor na to, my jsme tam jeli všichni jako turisté.

To je jasný, ale přesto málokoho pustili ven.

Promiň, ale po roce 1979 už se ven jezdilo normálně.

Jak kdo. Navíc oni jistě věděli, že ven jedete jako kapela.

Samozřejmě že to věděli, ale oficiálně jsme tam jeli jako turisté. Můžeš se zeptat třeba Iva [Pospíšila], který zařizoval pasy a víza, jak to bylo naprosto šílený. Zřejmě vzhledem k tomu, že z Ameriky za nás intervenovaly různé kulturní organizace, tak byli naprosto ticho. Oni sice věděli, že tam jedeme hrát, ale neřekli ani slovo.

Nebyl jsi ani u výsledku?

Až potom, samozřejmě. Celé to vidím jako jakousi krutou pomstu za těch

Přestávka na ping-pong během nahrávání alba *Hovězí porážka* skupiny The Plastic People of the Universe v roce 1984 na Hrádečku u Václava Havla. Zleva hrají: Petr Placák, Jan Brabec, Milan Hlavsa a Václav Stádník.

Foto: archiv autora

devět let, co mě nutili ke spolupráci. Potom, někdy od roku 1986, už byli vlažnější, výsledky už byly řidší, tak dvakrát do roka, vždycky před nějakým výročím, kdy mě přesvědčovali, ať nikam nechodím. Já jim říkal, že nikam nechodím, a oni nikdy neopomněli říct: *Tak co, podepíšete?* Já už se jim jenom smál, protože jsem věděl, že to říkají jenom na oko, aby mě popíchli. Samozřejmě že mi nabízeli peníze – a velký.

Mejlo, nejde o to dostat tě nějak na lopatky, ale o to pochopit, o co se tehdy jednalo, o co jim šlo, co tím sledovali. Ty ses přece nikdy o politiku nezajímal, chtěl jsi dělat jenom vlastní muziku.

Jistě. Když jsem považoval za nutný něco podepsat, tak jsem to podepsal, ale do politiky jsem se skutečně nikdy necpal.

Jaký by tedy mohli mít zájem tě diskreditovat?

Já pro to mám vysvětlení. Poté, co se jim nepodařilo mě vystěhovat, a to byl skutečně jejich záměr zničit kapelu tím, že Vráta a já budeme donucení k emigraci, a já je poslal do háje, ačkoliv jsem je rok konejšil, že jo, že to rozhodně udělám, tak mám pocit, že se mi chtěli pomstít. A ty první čtyři roky, co se jim nepodařilo mě vystěhovat, do roku 1984, byly, to tě ujišťuju, kruté. Pak už jen pokračovali ve své praxi. Věděli, kam patřím, kdo jsem, a mysleli si, že mě nějakým způsobem dostanou. A kdybych to podepsal, tak bych to ještě ten den řekl, nikdy jsem neváhal kvůli nějakým výsledkům říct známým, co tam po mně chtěli, co jsem jim řekl a co ne.

Takže změna názvu a potom ten výjezd neměly s StB nic společného?

Naprostu ne. Zeptej se schválně Pepy, co se dělo na Praze 3, když po prvním koncertu Půlnoci říkal Pepovi jeho šéf ze školské správy: *Co se to děje, zase hrajete? To je naprosto šílený, tady je*

denně čtyřicet policajtů a řáděj jak černá ruka.

Jo, ale fakt, že by estébáci falšovali své vlastní, interní dokumenty, se mi zdá dost divoký. Říkáš, že jsi někdy v roce 1970 podepsal jakýsi papír a že nevíš, co to bylo...

To bylo ovšem na kriminálce.

Estébáci přece běžně využívali služebny kriminálky.

Já bych v tom tuhle souvislost asi nehledal, protože já jsem chlapa, který dělal případ toho bufetu a kterému jsem podepsal nějaký papír, od té doby nevěděl, anebo se tak změnil, že jsem ho nepoznal. A jestli to tedy neroztrhal a někam zařadil, nevím. Já bych chtěl vidět svůj vázací akt, což má být formulář, vidět tam svůj podpis a podpis těch dvou policajtů, co jsem je měl od toho šestasedmdesátého roku.

Problém je v tom, že se materiály StB pořád utajují...

Když existuje možnost zjistit, že jsem v tom registru, tak by měla být i možnost nahlédnout do mých materiálů. Mě samotného by to zajímalo. Kdybych věděl, kdo jsou, tak bych s nimi dneska na to pivo klidně šel, jak mě tehdy neustále zvali, a zeptal bych se, proč to dělali. Mě by to skutečně zajímalo. Pepa a nikdo z kapely s nimi takový problémy neměl. Vybrali si mě a Vráta.

To je právě důležité – poznat ty mechanismy, zjistit, o co jim šlo. Plastici byli pro spoustu mladých lidí symbolem.

Já jsem se tomu vždycky bránil, být symbolem. Nám šlo o muziku a nebyli jsme ochotní jít pod určitou hranici. Já ti řeknu ještě jednu zajímavou věc. Ztratil jsem minulý úterý občanku a ve středu jsem to šel ohlásit k nám na okrsek. Měl jsem s sebou pas a ten policajt se mě ptal, jestli si pamatuju číslo občanky. Já řekl, že ne, a on, že si musí zavolat na Prahu 5 do evidence. Volal tam a oni mu sdělili, že nejsem

v evidenci. Tak volal na město, kde mu řekli, že tam taky nejsem. Volal tedy na centrální evidenci, to mě už posadil vedle, pak přišel bledej a říkal: *Nezlobte se, vy neexistujete, vás chtěl někdo zlikvidovat.* Ptal jsem se, co si o tom myslí, a on řekl, že neví, že prostě nejsem.

Nikdy tě třeba nevydírali?

Vydírali, samozřejmě, v osmdesátých letech, speciálně v roce 1980, kdy jsem chodil s jednou holkou, mysleli si, že moje žena o tom neví, a tlačili na pilu.

Třeba zvukaře Robina Hájka dostali tak, že si na něj vymysleli nějakou bouračku, že přejel malý dítě.

Já vím. Na Bobše [Josef Rössler] najeli s marihuanou a podobně... Na mě zkoušeli tohle, zřejmě si mysleli, že je to nejtěžší kalibr. Pak nasadili takový to sebrání řidičáku nebo přezkumy u vojenských správ, že mě dostanou na vojnu. Mě to absolutně nezajímalo. Někdy jsem se choval u výsledků jako srab, řekl jsem, že jsem byl tam, kde jsem fakt byl, ale tohle byla hranice, přes kterou jít nebylo prostě možný. Ale na druhou stranu, nikdy bych to nikomu nevyčetl, protože vím, jaký nasazovali páky. A víš, jak lidi tyhle informace berou – prostě jsi v registru, tak jsi estébák.

Protože se o tom nediskutuje. Jedni to chtějí zveřejnit, druzí ne, hádají se o to a podstata věci uniká.

Já na svoji pověst kašlu, jsem zvyklý na to, že nás celý léta lidi udávali jako nepřítel režimu, a jsem vůči tomu, co si o mně myslí druzí, otrlý. Ale nejvíc mě štvě to, že tihle estébáci se tím dneska baví, protože se celý sedmdesátý a osmdesátý léta snažili vyvolat v disentu rozbroje, a teď se mohou díky tomu selektivnímu výběru, který se tady dělá, smíchy potřhat.

Možná se baví, ale jediná obrana proti tomu je všechno zveřejnit a diskutovat o tom. A pak jim třeba

Zkouška The Plastic People of the Universe ve sklepě rodinného domu matky Jana Brabce na Zbraslavi v roce 1982. Zleva: Josef Janíček (u kláves), Milan Hlavsa, Jan Brabec, Petr Placák, Ladislav Leština, Jiří Kabeš, zády Václav Stádník. Foto: archiv autora

ba dát přes prsty, protože řadu lidí dostali bezpochyby vydíráním.

Samozřejmě. Ale jak je možný, že třeba já dodneška neznám ani jména těch estébáků. Třináct let mě měli na paškále. Prostě je neznám.

Vystupovali pod krycími jmény i falešnými hodnotmi.

To by možná bylo taky zajímavý, kdybysme věděli, kdo ti lidi jsou, kde jsou, co dělají.

V Necenzurovaných novinách právě vyšel seznam estébáků i s jejich adresami...

Není to s těmi adresami trochu přehnaný?

Myslím, že ne – my jsme ti, kdo se smaží ve vlastní šťávě, jim je všechno fuk...

Jasně, chtěl bych vědět, kdo ta osoba byla, ale taky vím, že mezi největšími lustrátory a honiči agentů jsou lidi, který celý sedmdesátý a osmdesátý léta propluli ve vatě a teď vystupují jako velký hrdinové s čistým lustračním

lístkem. Já bych nechtěl vidět někde na větvích oběšený můj vyšetřovatele. Mě by to skutečně neuspokojilo.

Tak to tě můžu ujistit, že oni se neoběsí a nikdo jiný to za ně dělat nebude. Je jisté, že spousta lidí by dnes ráda vytáhla do boje, když už je po všem. To ale neznamená, že bychom to kvůli nim měli nechat být.

To je jasný. Je to oříšek, pochopitelně.

Já myslím, že se toho můžeme zbavit jedine tím, že se o tom budeme otevřeně bavit.

Já jsem pro, anebo když to bude tak neprůstředný, tak zvolit metodu: můžeš si vyzvednout svůj svazek a naložit s ním, jak chceš. Mě skutečně nezajímá, co na mě kdo nakecal, když jsem byl U Šupů. Nevím, jak se z tohohle dostat.

Takže pokud jsi si vědom, nikdy jsi žádný vázací akt nepodepsal?

Nikdy, Petře, skutečně ne. Kdybych to udělal, řekl bych to, přispěl bych tím možná k něčemu, ale o to mě to víc trápí, že jsem to neudělal.

A tam u toho papíru si tedy nejsi jistý...

Z toho roku 1970? To nebyl vázací akt. Bylo to psaný na stroji a stálo tam, že jsem si vědom své občanské povinnosti oznámit každý trestný čin a tak. Ale říkám ti, že jsem tam hned druhý den namakal a řekl jim, ať to zlikvidují...

Jim to bylo jedno, oni nehráli férovou hru. Jim šlo o to, aby na tebe něco měli.

To jo. Ale jestli se tenhle papír nějak dostal až do toho registru, tak se musím před nimi sklonit, protože v tom případě fungovali dokonale.

Nikdy na tebe nevytahovali, že mají na tebe nějaký podpis?

Ne, o tom se nezmínili ani slůvkem.

To bychom museli opravdu nakouknout do tvého svazku. Dáš to tedy k soudu?

Dám to k soudu, samozřejmě... já pořád nejsem rozhodnutý, protože mě je odporný žádat o nějakou lustraci, jednak vím, co jsem udělal a co jsem neudělal, a jednak nemám žádný politický ambice, ty jsem neměl nikdy – chápeš tu nechut k tomu? Já jsem volal advokátovi a on mi říkal, co můžeme dělat – zažádat o lustraci, buď bude negativní, nebo pozitivní, pak to dát k soudu, nebo žalovat Rudou krávu, kde ty seznamy vyšly. Jenže co si na Rudý kráve vezmu? Peníze? Takže rozumíš, mně to je celý strašlivě odporný.

Podle mě by šlo žalovat jedine ty estébáky. Ten seznam je autentický, made in StB.

Já bych chtěl mluvit s člověkem, který viděl můj vázací akt, anebo aspoň jeho fotografii. V tom případě bych ty estébáky žaloval.

Ediční poznámka:

Rozhovor byl nahrán v roce 1992 a dosud nebyl zveřejněn.

V roce 2001 Milan Hlavsa zemřel.

*Tak se mi zamlouváš.
Takhle se můžem domluvit.
Že z hlavy brouky vyhnat chceš ti,
co kavalíra mne tu máš
v hedvábném plášti, v rudém šatě
a na něm prýmký v samém zlatě,
na čapce péro kohoutí,
kordisko nabroušené v pase;
a radu-li chceš přijmouti,
choď si tak rovněž v brzkém čase,
bys volný, ničím nepoután,
poznával život ze všech stran.*

(Mefistofeles k Faustovi)

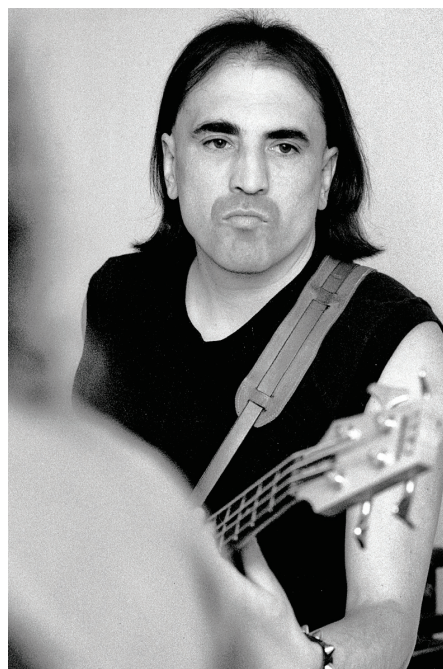
nejdříve jako kandidát tajné spolupráce a poté jako agent.¹ I když se spis nedochoval – byl údajně zničen v prosinci 1989 – samotný jeho vznik dokládá změnu situace, když se v druhé polovině 80. let po letech pronásledování objevila před Mejlou možnost vystupovat s Plastic People veřejně pod jiným jménem, nebo i bez nich. Šlo ovšem o záměr StB, která chtěla Plastic People takto pohodlně „sprovodit ze světa“. Zároveň se snažila rozeštvat lidi mezi sebou. Obojí se jí podařilo, a to právě díky Mejlovi, který se undergroundového projektu Plastic People zřekl jako něčeho, co patří minulosti, a ještě před listopadem 1989 se stal de facto součástí (polo)oficiální pop-music, jak to demonstruje i jeho největší hit z té doby, *Muchomůrky bílé*, který nahrál se skupinou Půlnoc. Vydal se na cestu do komerční sféry bezpochyby o vlastní vůli – problém v jeho případě byl v tom, že se jeho „svobodné“ rozhodnutí protnul s obdobným záměrem StB.

Toto protnutí snah undergroundového hudebníka se záměry StB bylo podle mne umožněno tím, že Mejla věřil, nebo chtěl věřit, že když se o politiku nezajímá, že když chce dělat jen „svou“ muziku, bude z obliga – že když bude vůči StB vystupovat tzv. seriózně, když bude otevřeně mluvit o věcech, které podle něj neměly s politikou nic společného, režim ho nechá být. Mýlil se, tak jako se mýlily stovky umělců, kterým se režim za jejich letitou loajalitu odvděčil tím, že je nahnal do Národního divadla podepsat Antichartu. Komunistům nešlo o to někoho „zneškodnit“, usilovali o duši lidí. Zapsali estébáci Mejlu do svého „čertovského“ registru v souladu s díkci Obzinova rozkazu? Zapsali ho po právu?

Případ Mejly podle mne ukazuje, že tzv. rozkladná opatření, která cílila na různé charakterové vlastnosti člověka, jeho záliby, touhu vykonávat své povolání, kdy se StB snažila sladit zdánlivý prospěch sledovaných s vlastními cíli, nebyla jen pouhým doplňkem represe, ale často účinnější metodou „pacifikace“ z hlediska režimu nežádoucích aktivit, než bylo či mohlo být hrubé násilí. O tom je doktor Faust.²

Tento rozhovor jsem nahrál s Mejlou v roce 1992 poté, co vyšly tzv. Cibulkovy seznamy – přepisy vybraných kategorií svazků Státní bezpečnosti z neúplných registračních protokolů, které tehdy přetiskly *Necenzurované noviny*. Seznamy vznikly pravděpodobně v rámci činnosti parlamentní Komise 17. listopadu vyšetřující pozadí zásahu na Národní třídě. Mejla v nich byl uveden jako tajný spolupracovník Státní bezpečnosti pod krycím jménem „Kytarista“. Rozhovor jsem nikdy nepublikoval, protože jsem měl tehdy dojem, že mi Mejla neříká pravdu, nebo že neříká celou pravdu. Dnes už si to nemyslím – Mejla skutečně StB nic podepsat nemusel. Podle rozkazu ministra vnitra č. 3/1978 (*Směrnice pro práci se spolupracovníky kontrarozvědky – A-oper-I-3*) z 25. ledna 1978 nemuseli důstojníci StB vyžadovat podpis v případech, že by to ohrozilo vztah zavazovaného člověka ke spolupráci s kontrarozvědkou.³ A Mejla podle mě nebyl člověk, který by se k takovému „úřednímu“ aktu propůjčil. To ale samo o sobě neznamená, že by se na konci 80. let, kdy se snažil vystupovat oficiálně, nechoval v intencích StB. Jde ovšem o to, jestli si to uvědomoval, nebo ne.

Dokud nebyla šance na jakékoli veřejné hraní, existovala mezi ním a StB víceméně nepřekonatelná bariéra. Svědčí o tom ostatně i dochovaný svazek, který zachycuje aktivity StB vůči němu od roku 1975 až do roku 1987.⁴ Ve druhém svazku, který měl podle registračního protokolu obsahovat dokumenty z následujícího období, byl Mejla evidován

Mejla Hlavsa na zkoušce Půlnoci v roce 1987

Foto: Ondřej Němec

¹ GOETHE, Johan Wolfgang von: *Faust*. SNKLHU, Praha 1954, přeložil Otokar Fischer, s. 83–84.

² Písemný závazek se podle uvedené směrnice ministra vnitra Jaromíra Obziny nevyžadoval v případech, kdy by jeho podpis mohl ohrozit dobrý vztah získávaného tajného spolupracovníka ke spolupráci. Blíže ŽÁČEK, Pavel (ed.): *Přísně tajné. Státní bezpečnost za normalizace. Vybrané směrnice a metodické pokyny politické policie z let 1978–1989*. Votobia, Praha 1999, s. 35. Vlastní rozkaz viz http://www.ustrcr.cz/data/pdf/rozказы/smernice/rmv_3_1978.pdf (citováno k 3. 3. 2015).

³ Uvedený rozsáhlý svazek je dochován na 12 mikrofiších. Viz ABS, f. Svazky kontrarozvědného rozpracování – Centrála (MV-KR), a. č. 821545 MV. Zajímavé jsou v tomto kontextu vzpomínky Mejlova blízkého přítele, který se s touto dokumentací StB podrobně seznámil. Viz MICHLE, Otakar Alfréd: *Table den co den. Vzpomínky na léta nejen v undergroundu*. Pulchra, Praha 2012. Srov. vzpomínky Mejly Hlavsy na aktivity StB, které vyšly poprvé v roce 1992. HLAVSA, Mejla – PELC, Jan: *Bez ohňů je underground*. Maťa – BFS, Praha 2001, s. 158–163.

⁴ Hlavsovým řídícím důstojníkem měl být od podzimu 1987 René Špringer. Srov. ŽÁČEK, Pavel: *Politická policie proti mládeži. Snahy StB o kontrolu tzv. problematiky mládeže ve druhé polovině osmdesátých let*. In: VANĚK, Miroslav a kol.: *Ostrůvky svobody. Kulturní a občanské aktivity mladé generace v 80. letech v Československu*. ÚSD AV ČR – Votobia, Praha 2002, obrazová příloha, s. L.

⁵ Blíže v článku Mirka Vodrážky *Mytická vize o příchodu Velkého Hospodáře* v tomto čísle.